

زمان پیشنهادی: ۸ دقیقه

فصل سوم ادبیات پیش‌دانشگاهی

۱- معنای چند واژه در کمانک روبه‌روی آن درست نیامده‌است؟

- هشتن (گذاشتن)، وادی (بیابان)، گساردن (طی کردن)، دژخیم (جلاد) قلماسنگ (فلاخن)، شرنگ (شراب)، افگار (خسته)
دو (۱)	سه (۲)
چهار (۳)	پنج (۴)

۲- در میان واژه‌ها و ترکیب‌های زیر چند غلط املائی یافت می‌شود؟

- «فراق رخ، پریشان و غوی، تهجد و نیایش، حضيض انحطاط، گفتار نغز، سخن ناصواب، تحفه و سوغات، فاسق و بدکار»
یک (۱)	دو (۲)
سه (۳)	چهار (۴)

۳- در کدام گزینه «جناس تام» دیده نمی‌شود؟

- ۱) نفحات صبح دانی زچه روی دوست دارم؟ / که به روی دوست ماند که برفاکنند نقابی
- ۲) امشب شب قدر توست بشتاب / قدر شب قدر خویش دریاب
- ۳) بگفت از دل جدا کن عشق شیرین / بگفتا چون زیم بی‌جان شیرین
- ۴) کام دلم آن بود که جان بر تو فشانم / آن کام میسر شد و این کار برآمد

۴- مفهوم تمام ابیات زیر، به جز ... نزدیک به هم است؟

- ۱) بگفتا سرت گر ببرد به تیغ؟ / بگفت این قدر نبود از وی دریغ
- ۲) بگفتا رو صبوری کن در این درد / بگفت از جان صبوری چون توان کرد
- ۳) بگفتا گر به سر یابیش خشنود؟ / بگفت از گردن این وام افکنم زود
- ۴) گر مرا زار به کشتن دهد آن یار عزیز / تا نگوئی که در آن دم غم جانم باشد

۵- کدام گزینه با سایر گزینه‌ها هم‌خوانی مفهومی ندارد؟

- ۱) در بیابان گر به شوق کعبه خواهی زد قدم / سرزنش‌ها گر کند خار مغیلان غم مخور
- ۲) به جز اشک چشم و به جز داغ دل / نباشد به دست گرفتارها
- ۳) آرزومند کعبه را شرط است / که تحمل کند نشیب و فراز
- ۴) ترسم که به کعبه نرسی اعرابی / کاین ره که تو می‌روی به ترکستان است

۶- بیت «بگفتا هر شبش بینی چو مهتاب؟ / بگفت آری، چو خواب آید، کجا خواب؟» با کدام گزینه تناسب مفهومی دارد؟

- ۱) در آرزوی جلوه‌ی مهتاب جمالش / یا رب گذراندم چه شب‌های سیاهی
- ۲) شبی خیال تو گفتم بینم اندر خواب / ولی ز فکر تو خواب آیدم؟ خیال است این
- ۳) تو که در خواب بوده‌ای همه شب / چه نصیبت ز بلبل سحر است
- ۴) به خوابگاه عدم گر هزار سال بخشیم / به خواب عافیت آن‌گه به بوی موی تو باشم

۷- مضمون بیت «من پیر سال و ماه نیم یار بی‌وفاست / بر من چو عمر می‌گذرد پیر از آن شدم» به کدام بیت نزدیک‌تر است؟

- ۱) از دیده گر سرشکِ چو باران چکد، رواست / کاندر غمت چو برق بشد روزگار عمر
- ۲) تاکی می‌صبح و شکر خواب بامداد / هشیار گرد، هان! که گذشت اختیار عمر
- ۳) دی در گذار بود و نظر سوی ما نکرد / بی‌چاره دل که هیچ ندید از گذار عمر
- ۴) در هر طرف ز خیل حوادث کمین گهی است / زان رو عنان گسسته دواند سوار عمر

۸- بیت‌های کدام گزینه، موقوف المعانی نیستند؟

- ۱) گر تو خواهی به وصالم برسی / باید این ساعت بی‌خوف و درنگ
روی و سینه‌ی تنگش بدری / دل برون آری از آن سینه‌ی تنگ
- ۲) آن دل گرم که جان داشت هنوز / اوفتاد از کف آن بی‌فرهنگ
از زمین باز چو برخاست، نمود / پی برداشتن دل آهنگ
- ۳) عاشق بی‌خرد ناهنجار / نه بل آن فاسق بی‌عصمت و ننگ
حرمت مادری از یاد ببرد / مست از باده و دیوانه ز بنگ
- ۴) دید کز آن دل آغشته به خون / آید آهسته برون این آهنگ
آه دست پسرم یافت خراش / وای پای پسرم خورد به سنگ

۹- مفهوم مصراع دوم بیت زیر در کدام گزینه دقیق‌تر بیان شده‌است؟

«کس چون تو طریق پاک‌بازی نگرفت / با زخم نشان سرفرازی نگرفت»

- ۱) زخم‌ها و جراحتهایی که بر پیکر داری، نشان افتخار و مایه‌ی سرافرازی توست.
- ۲) تو در عین رنجوری و آسیب‌دیدگی، سرافراز و پرافتخار رفتار می‌کنی.
- ۳) زخم و جراحت نمی‌تواند مقاومت و غرور را از تو بگیرد.
- ۴) تو سختی‌ها و جراحتهای را به جان خریدی، بدون آن‌که در پی کسب افتخار و شهرت باشی.

۱۰- کدام یک از ضمایر مشخص شده در ابیات زیر، به شیوه‌ی بلاغی به کار نرفته‌است؟

- ۱) گرم و خونین به منشِ بازآری / تا برد ز آینه‌ی قلبم زنگ
- ۲) مکن کاری که بر پا سنگتِ آیو / جهان با این فراخی تنگت آیو
- ۳) گویند روی سرخ تو سعدی که زرد کرد / اکسیر عشق بر مسمِ افتاد و زر شدم
- ۴) گفتم بینمش مگرم درد اشتیاق / ساکن شود بدیدم و مشتاق‌تر شدم

۱۱- مفهوم کدام بیت از سه بیت دیگر دور است؟

- ۱) هرگز نمیرد آن که دلش زنده شد به عشق / ثبت است بر صحیفه‌ی عالم دوام ما
- ۲) حافظ سخن بگوی که بر صفحه‌ی جهان / این نقش ماند از قلمت یادگار عمر
- ۳) بماند سال‌ها این نظم و ترتیب / ز ما هر ذره خاک افتاده جایی
- ۴) غرض نقشی است کز ما باز ماند / که گیتی را نمی‌بینم بقایی

۱۲- کدام یک از شاعران زیر در مناظره‌پردازی جایگاه برجسته‌ای ندارد؟

- ۱) وحشی بافقی   ۲) نظامی   ۳) اسدی توسی   ۴) پروین اعتصامی

پاسخ کلیدی

۲ (۴)	۴ (۳)	۱ (۲)	۱ (۱)
۲ (۸)	۳ (۷)	۲ (۶)	۴ (۵)
۱ (۱۲)	۱ (۱۱)	۳ (۱۰)	۱ (۹)

پاسخ‌نامه‌ی تشریحی - تحلیلی

۱- گزینه‌ی ۱

هشتن: گذاشتن ← بَهِل: بگذار

گَساردن: نوشیدن ← باده‌گساری: باده‌نوشی شرنگ: زهر، سم

۲- گزینه‌ی ۱

غوی: اغواشده، گمراه

حَفِیض: مکان پست، نشیب (ضد: «اوج»)

۳- گزینه‌ی ۴

گزینه‌ی اول: «روی» در مصراع نخست این بیت به معنای «دلیل» و در مصراع دوم به معنای «چهره و صورت» می‌باشد.

گزینه‌ی دوم: منظور از «شب قدر» در مصراع نخست، شب نزول قرآن است. در مصراع دوم «قدر» دو بار تکرار شده که اولی به معنای «ارزش و منزلت» است و دومی همان کاربرد و معنای مصراع نخست را دارد.

گزینه‌ی سوم: منظور از «شیرین» در مصراع نخست «معشوقه‌ی فرهاد» است ولی در مصراع دوم به معنای «عزیز و گرامی» است. معنای بیت گزینه‌ی چهارم: مراد و آرزویم آن بود که جانم را در پای تو ریزم که آرزوی من برآورده شد و توانستم جانم را فدای تو کنم. همان‌طور که حتماً دریافته‌اید «کام» در این بیت دوبار تکرار شده است اما در معنای یکسان. (مطمئناً مراقب بوده‌اید که «جناس ناقص» میان «کام» و «کار» شما را به اشتباه نیندازد.)

۴- گزینه‌ی ۲

در بیت دوم فرهاد می‌گوید که توان دوری از شیرین را ندارد و شیرین هم‌چون جان برای او عزیز است؛ اما

در سه بیت دیگر این مفهوم مشترک وجود دارد که عاشق حاضر است در راه معشوق از جان بگذرد.

۵- گزینه‌ی ۴

گزینه‌های اول تا سوم به سختی راه عشق اشاره دارند و این که عاشق برای رسیدن به معشوق و محبوب،

باید سختی‌های بسیاری را تحمل کند؛ اما گزینه‌ی چهارم از غفلت و گمراهی سخن می‌گوید.

۶- گزینه‌ی ۲

بیت صورت تست و بیت گزینه‌ی دوم، هر دو به این مطلب اشاره دارند که عاشق، آرزومند دیدن معشوق

در خواب است اما از آن‌جایی که همواره در فکر و خیال اوست، هیچ‌گاه خواب به چشمانش نمی‌آید.

۷- گزینه‌ی ۳

معنای بیت صورت سؤال: من از گذشتن سال و ماه پیر نشده‌ام، بلکه یارم با همان سرعتی که عمرم

می‌گذرد از کنار من عبور می‌کند و به من هیچ توجهی نمی‌نماید؛ و این ماجرا مرا پیر کرده است.

معنای بیت سوم: دیروز یارم هنگامی که از کنارم می‌گذشت حتماً نگاهی هم به من می‌انداخت. بی‌چاره دل من که از گذر عمرش

هیچ سودی نکرد. او حالا به این نکته توجه کنید که در این بیت «عمر» را می‌توان به دو شکل معنا کرد: ۱- خودِ عمر، ۲-

«معشوش» که مانند عمر برای عاشق عزیز است و مانند عمر سریع می‌گذرد!

۸- گزینه‌ی ۲

هریک از بیت‌های گزینه‌ی دوم، استقلال معنایی و دستوری دارند؛ اما در سایر گزینه‌ها مصراع دوم، جمله‌ای

ناتمام است و در بیت بعدی کامل می‌شود.

هرگاه بیتی از نظر دستوری مستقل نباشد و برای کامل‌شدن، نیاز به بیت یا ابیات دیگری داشته‌باشد به مجموعه‌ی این بیت‌ها، موقوف‌المعانی می‌گویند. باید توجه کرد که چند بیت مستقلی که بر روی هم حکایتی را بیان می‌کنند و یا مفهومی را می‌رسانند، همیشه موقوف‌المعانی نیستند و تنها زمانی موقوف‌المعانی‌اند که استقلال دستوری نداشته باشند؛ یعنی جمله‌ی مصراع دوم یک بیت، در بیت بعدی ادامه پیدا کند.

۹- گزینه‌ی ۱ شاعر می‌گوید: تو با همان زخم‌هایی که بر بدن داری نشان سرافرازی گرفتی ← زخم‌هایی که بر بدن داری، نشان سرافرازی و مدال افتخار تو در جنگ است؛ در واقع شاعر، به شکلی پنهان و زیبا، زخم‌های بدن رزمندگان و جان‌بازان را به مدال افتخار مانند کرده‌است.

۱۰- گزینه‌ی ۳

هر گاه اجزای جمله از جمله ضمیرهای پیوسته، در جای عادی خود نیایند، شیوه‌ی بلاغی به کار گرفته شده‌است.

گزینه‌ی نخست: به منش باز آری ← به من باز آرایش («ش» مفعول است و بهترین مکان برای ضمیر پیوسته در نقش مفعول یا متمم، پس از فعل است.)

گزینه‌ی دوم: بر پا سنگت آید ← بر پایت سنگ آید (آید)

گزینه‌ی چهارم: مگر درد اشتیاق ساکن شود ← مگر درد اشتیاقم ساکن شود

۱۱- گزینه‌ی ۱ مفهوم بیت گزینه‌ی نخست: جاودانگی عاشقان

مفهوم مشترک سه بیت دیگر: تنها شعر و اثر زیبا پس از مرگ، از ما به جا می‌ماند.

۱۲- گزینه‌ی ۱ (مقدمه‌ی درس هشتم را با دقت به خاطر بسپارید.)